

NR. 2 AUGUST 2026,
34. ÅRGANG

Museumsglimt

Medlemsblad for Lillehammer Museums Venner

Medlemskap i venneforeningen 2026

Når du kjøper årskort til museene på Lillehammer, kan du bli medlem i Lillehammer museenes venneforening (LMV) uten ekstra kostnad. Du får alle årskortfordelene, pluss våre ekstra medlemsfordeler!

Årskortet gir deg fri inngang til:

- Maihaugen
- Lillehammer Kunstmuseum
- Sigrid Undsets hjem Bjerkebæk
- Bjørnsons hjem Aulestad
- Norges Olympiske Museum
- Norges Postmuseum
- Julemarked, sankthansfeiring, familiedager, utstillingsåpninger og omvisninger å museene
- 10 % rabatt i museumsbutikkene (gjelder ikke bøker, frimerker og kommisjonsvarer)
- Fri inngang for én person til
 - o Norsk Folkemuseum
 - o Sverresborg
 - o Jamtli Museum
 - o Kulturen i Lund
 - o Gamla Linköping
 - o Skansen
 - o Nordiska Museet
 - o Den Gamle By

Som medlem av venneforeningen får du i tillegg:

- Tilbud om spesialomvisninger, foredrag og andre arrangementer eksklusivt for medlemmer
- Tilbud om årlig tur med venneforeningen til interessante steder
- Medlemsbladet Museumsglimt i posten tre ganger i året
- Mulighet til å delta i frivillig arbeid
- 20 % hos Ticketmaster på alle Riksteatrets forestillinger på Maihaugen. (LMvenn)

Priser på årskort i 2026

Familie* kr 1300,-
Voksen..... kr 820,-
Ungdom 16-25 år/ student..... kr 325,-

* To voksne med barn/unge t.o.m. 25 år

OBS: Årskortet gjelder et år fra den datoen du kjøpte det, og må fornyes ved utløpt dato.

Oppdater dine opplysninger

Du kan selv logge deg inn i medlemsregisteret og oppdatere adresse, navn, telefon og e-postadresse. Du kan også skrive ut medlemskort.

Mer informasjon finner du på
lillehammermuseum.no/venneforeningen

LILLEHAMMER MUSEUMS VENNER

Maihaugvn. 1, 2609 Lillehammer

Informasjon 6128 8900

E-post: venner@lillehammermuseum.no

Redaktør: Tore Feiring
Grafisk produksjon: Dialecta
Forsidefoto: Jørgen Skaug

Innhold

Leder	3
Bilde fra Jørgens Maihaugarkiv	3
Museumshåndverkerne med nødvendig og viktig restaureringsarbeid	4
Vedprosjektet som varmer både hus og folk	8
Ny skigard på Maihaugen	10
Høvling av takflis med hest	12
Blir Sigrid Undset kåret som helgen?	15
Olso og slåttedag på Aulestad	16
Livet i Øygarden	18
Opplæring av elever i tradisjonshåndverk	20
- Bli med på skattejakt	22
Jørgen Dobloug, kunstneren som elsket Lillehammer	23
En av landets fremste fotokunstnere	25
Slik lagret de mat før vi fikk kjøleskap	26
Marit er stolt av hagene «sine»	28
Markerer byens 200 årsjubileum med en annerledes historiebok	30
Støtte til støttemur - og ny giv i byavdelingen	32
Gildebordet fra Marstein i Lom	34
«Pjokkens oppdagelsesreise» - en forestilling uten ord	35

Forsiden: Hvit Martagonlilje i hagen i Bjerkebæk
- en av Sigrid Undsets favoritter. Foto Jørgen Skaug.

Når årskortet blir dyrere – hva betyr det for vennene?

Fra nyttår blir årskortene til museene på Lillehammer dyrere. Et familieårskort går for eksempel opp fra 1300 til 1340 kroner. Det er en helt normal prisjustering, og vi unner museet alle inntekter som kan styrke driften.

Mange vil nok samtidig tenke: – Da går det vel litt mer til venneforeningen også? Slik er det dessverre ikke i dag.

Ordningen med årskort ble lagt om i 2019, og medlemskap i Lillehammer Museums Venner ble bakt inn i årskortet. Det ble enkelt å administrere – et kort gir inngang til alle seks museene. Det gjør det enkelt å bli medlem, og LMV får mange nye medlemmer hvert år.

Samtidig gjorde omleggingen økonomien i venneforeningen langt mer uforutsigbar. Tidligere var årskortsalget vår viktigste inntekt. Nå selger museet årskortene og får hele inntekten, mens vi hvert år må søke om driftstilskudd.

Dette merkes også i Museumsglimt. Flere har utover våren og forsommeren etterlyst et nytt nummer og trodd at det har blitt borte i posten. Sannheten er at vi i år gir ut ett nummer mindre enn i fjor – ikke fordi vi vil redusere aktiviteten, men fordi usikkerheten om tilskuddet gjør det uforutsigbart å budsjettere med fire nummer når vi risikerer underskudd år etter år.

I praksis betyr dagens ordning at når prisen på årskortet øker, er det ingen automatikk i at mer av inntekten går til venneforeningen – selv om medlemskapet fortsatt følger med. Det er denne koblingen mellom årskort, medlemskap og støtte som i dag er uklart for mange.

Derfor har styret i Lillehammer Museums Venner i over ett år arbeidet for å få på plass en samarbeidsavtale med Stiftelsen Lillehammer museum. Målet er

ikke å skape konflikt, men å få en tydelig ramme for hvordan medlemsdelen av årskortinntektene kommer venneforeningen til gode, og hvordan vi sammen kan bruke frivillighet og medlemskap til beste for museet. Vi vet at museet ser verdien av frivilligheten, ikke bare fra Venneforeningen og Museumsglimt som kanal ut mot byen og regionen, men også fra alle andre som på ypperlig måte bidrar frivillig. Det setter vi stor pris på.

I museets strategi heter det at de vil «styrke våre bånd til frivilligheten der vi ser potensial og behov». Vi tar det på alvor. For oss handler det nå om tre ting: at medlemskontingenten som ligger i årskortet, blir synliggjort og kommer venneforeningen til gode på en forutsigbar måte; at vi får klare og tidlige avklaringer om tilskudd, slik at vi kan planlegge aktiviteten vår; og at vår rolle som samarbeidspartner beskrives tydelig i en samarbeidsavtale.

Nå håper vi at 2027-jubileet og den nye strategien kan bli en anledning til å gjøre gode ord om til klare avtaler – til beste for museet, for venneforeningen og for alle som ønsker at Lillehammer Museum skal være et levende museum i årene som kommer.

Til deg som har årskort og leser dette: Tusen takk. Du er både publikummer og medlem. Vår jobb er å sørge for at det også gir en tydelig støtte til venneforeningen, slik at vi kan fortsette å være en god venn for museet – og en stemme for frivilligheten. På tampen kommer vi med et klart ønske til Stiftelsen Lillehammer Museum: Når man kjøper årskort, blir man automatisk medlem av venneforeningen, ikke som i dag, hvor man, litt bortgjemt, må krysse av om man ønsker å bli en av museumsvennene.

«Youthful» er tittelen på dette bildet, som Jørgen Skaug tok en julidag i 2010. Da hadde Kristine Grændsen sommerjobb på Maihaugen og spilte en aktiv ungdom i 1950-tallshuset, og hun stilte mere enn gjerne opp for fotografen. I dag er Kristine blitt en skikkelig rikskjendis som skuespiller og komiker, bl.a. som fast panel-deltaker i Nytt på Nytt fra høsten 2026.

Jørgen Skaug har vært en av tre faste bidragsytere med tekst og bilder til Museumsglimt siden sommeren 2023. Jørgen er en aktiv amatørfotograf, og har deltatt med sine bilder i flere fotokonkurranser, både nasjonalt og internasjonalt. Maihaugen har vært et yndet fotosted for Jørgen, som han har besøkt med sitt kamera flere ganger årlig de siste 25 årene.

*Martin Ribu Bjønnes hogger
takrenner på Telthusplassen,
til Årestua fra Tolstad*

Museumshåndverkerne på Maihaugen med nødvendig og viktig restaureringsarbeid

Bygningssamlingene på Maihaugen består av hele 203 antikvariske bygninger, der åtte av disse er fredet. I Museet inngår også 5 bygninger på Aulestad og 5 bygninger på Bjerkebæk, som alle er fredet. Dette krever mange og store vedlikeholdsoppgaver.

Tekst og foto Jørgen Skaug

Museet har 9 faste museumshåndverkere, som står for mesteparten av vedlikeholdsarbeidet. Alt vedlikeholdsarbeid utføres etter antikvariske føringer, der minst

mulig originalt materiale skal skiftes ut. Museumsglimt har besøkt noen av museumshåndverkerne i deres arbeide en dag i sommer.

Gamle utslitt vannbrett skiftes i Bjørnstadtunet

Museumshåndverker og treskjærer Jens Kåre Holen har i sommer skifta ut vannbrett på de gamle tømmerbygningene i Bjørnstadtunet, de gamle var preget av tidens tann. Det var et møysommelig arbeid der de nye vannbrettene måtte tilpasses mot en gammel ujevn vegg i bakkant, slik at det blir minst mulig sprekker der snø og vann kan samles.

Jens Kåre Hole viser fram de nye vannbrettene som er på plass rundt inngangspartiet til Kårbygningen i Bjørnstadtunet.

I forkant på de gamle vannbrettene har Jens Kåre funnet noen spesielle profiler som han ønsket å gjenskape på de nye. Til dette arbeidet har Jens Kåre laget egne høvler, selvfølgelig sirlig utskåret.

Omfattende restaurering i Knutslykkja

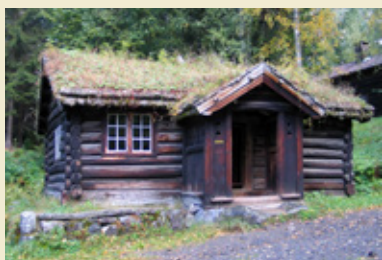
Husmannsbruket Knutslykkja kommer fra Koloen i Nord-Fron, og er oppført i første halvdel av 1800-tallet. Ble flyttet til Maihaugen i 1912 og er Sandvigs gave til museet til minne om sine foreldre.

Knutslykkja består av flere hus som danner et kose- lig tun med stue, låve, fjøs, stall, aurbu og eldhus.

Stuebygningen er nå tatt ned og er igjennom en stor restaureringsprosess i laftehallen oppe i lagerom- rådet på Maihaugen. Dette er et krevende og omfat- tende arbeid på grunn av noe råte, men særlig arbei- det med utskifting av mange tømmerstokker som borebiller har ødelagt gjennom mange år.

Innimellom mye annet vedlikeholdsarbeid møtte Museumsglimt museumshåndverker Henning Svendsrud i laftehallen en dag i august til en prat om dette store restaureringsarbeidet i Knutslykkja.

– Dette er et langsiktig og krevende prosjekt som har pågått en stund, der mye av arbeidet vil skje på vinterstid. Vi håper at denne stua kan bli satt opp igjen på sin faste plass i Knutslykkja i løpet av 2027, sier Hennig Svendsrud.

Stua slik vi kjenner den på sin faste plass i Knutslykkja, er en naturlig del av et lite tun.

Foto Maihaugen.

Vi prøver å rekonstruere de opprinnelige tømmerveggene så godt som mulig, bl.a teljer vi tømmerstokkene på innsiden, sier museumshåndverker Henning Svendsrud.

Skader i tømmerstokkene som borebiller har gjort gjennom mange år. Her er det bare tremel igjen inne i stokkene rundt et ytre skall.

Museumshåndverker Terje Myhre lager nye stolper til grindle som skal skiftes ut med stolper som har råtnet.

Stolpene til flere grindle på Maihaugen skiftes

Som for gjerdestaur vil også grindstolpene råtne etter en del år, særlig i overgangen mellom jord og luft.

I sommer fant vi museumshåndverker Terje Myhre i aktivt arbeid på Telthusmoen med å lage nye stolper til grindle, som må skiftes ut flere steder på Maihaugen. Her blir stengselet lange renner som træs inn i disse hullene som Myhre lager.

Det er flere slike grindle på Maihaugen med stolper som må skiftes etter en del år. Her er et slikt le ved Øygarden.

Ny skostall i Olsengården

Museumshåndverkerne Tom Egil Engen og Torbjørn Trygve Sund var i sommer i fullt arbeid med å sette opp en ny skostall i Olsengården – en stall som ble benyttet da hovslageren skodde hester. Den gamle stallen var falleferdig der de bærende hjørnестолpene, som var satt rett i jorda, hadde råtnet. Nå er det blitt nye stolpefundamenter der trevirket ikke har direkte kontakt med jorda.

Maihaugen har et stort depot med gammel takstein, takstein med ulike lengder og profiler. Flere paller måtte gjennomføres før museumshåndverkerne fant et tilstrekkelig antall stein som kunne benyttes på det nye taket på skostallen.

Gammel takstein i tegl fra depotet på Maihaugen skal benyttes på taket i den nye skostallen. Tom Egil Engen (til venstre) og Torbjørn Trygve Sund hadde en møysommelig jobb med å sortere ut takstein med rett høyde, bredde og profil.

Museumshåndverkerne Tom Egil Engen (til venstre) og Torbjørn Trygve Sund i arbeid med å sette opp en ny skostall i Olsengården – en stall som smed og hovslager benyttet da han skodde hestene i byen.

Nye takrenner på Årestua fra Tolstad

Takrenna ferdig montert på Årestua fra Tolstad

Museumshåndverker Martin Ribu Bønnnes var i arbeid på Telthusplassen i sommer med å hogge takrenner som skal brukes på den gamle Årestua fra Tolstad. Takrenne ble hogd i et passende stort grantre som ble felt dagen før. Det var viktig at takrenna ble hogd i en rå trestamme for at den ikke skal sprekke, fikk vi opplyst.

Martin hadde med seg en stor redskapskasse med forskjellige verktøy, men grovhoggingen skjedde med en krummet hjemmelaget øks spesiallaget for å hogge takrenner.

Her viser Martin Ribu fram et spesialverktøy til uthogging av takrenner – en hjemmesidd øks med bue og litt vridd.

Museet og frivillige

Vedprosjektet som varmer både hus og folk

Helt øverst på Maihaugen ligger museets vedplass. Her tar Per Haakon Kristiansen hjertelig imot og ønsker velkommen. – Jeg er museets øverste sjef, topografisk sett, sier han og ler. Han har vært museets vedmann som frivillig mange år, og trives så godt at han er her bortimot hver dag. Men fredagene er ekstra trivelige. – Da kommer det en hel gjeng, og da får vi unna mye, sier Kristiansen.

Tekst og foto: Bjørg Owren

BRA TEAM: Det er god tone og grei arbeidsdeling mellom avdelingsleder Kjetil Wold Kortnes og frivillig vedsjef Per Haakon Kristiansen. Den første med sitt ja til prosjektet og den andre som legger til rette i praksis.

Tilbud til unge demente

Aktiviteten på vedplassen ligger under avdelingen for drift og sikkerhet, som ledes av Kjetil Wold Kortnes. Ved flere anledninger har han nevnt for Museumsglimt at de har et samarbeidsprosjekt med kommunen – et tilbud til unge demente – om vi kunne være interessert i å skrive om det? Det er vi, for Museumsglimt søker stadig å fortelle litt om hva som skjer «bak scenen». Maihaugen er et flott anlegg og en fin samling, med dyktige formidlere og guider som tar oss inn i historien. Men bak scenen er det også mange i sving, ansatte og frivillige, i små og store prosjekt som er viktige for publikums opplevelser og driften av museet. Et av disse er en aktivitet tilrettelagt for unge demente, og det er denne gjengen som er i sving på vedplassen sammen med Per Haakon på fredager.

Godt å jobbe fysisk

Hver fredag, utenom ferier, kommer en arbeidsgruppe på mellom fem og ti unge demente sammen med to veiledere fra miljøbehandlingsteamet på Meierigården, og deltar i arbeidet på vedplassen. Om det er mindre å gjøre der, kan de også bidra med andre oppgaver.

– Dette er en del av kommunens dagtilbud for unge demente, og fredagsjobbingen på Maihaugen er en del av deres ukesprogram. Vi bistår med å finne oppgaver de mestrer og opplever som meningsfylte, sier Kortnes.

I praksis er det Per Haakon som legger til rette. Han kapper og kløyver ved av trær som er felt på Maihaugen, enten fra skogen eller av sikkerhetshensyn i anlegget. Han viser oss rundt på vedplassen: Her er hvilebu – med langbord utenfor.

– Det sosiale er viktig, det skaper trivsel på arbeidsplassen, kommenterer han.

Litt lenger inne på området står kappe- og kløyvestyret, og rekker med ved i sekker står og tørker i sola. Inne under tak er det stabler med ved – lang ved, kortere ved og bakstevet – lagt opp som reneste kunstverk. Det er ved til ulike hus og aktiviteter på museet. Fredagsgjengen har stablet og pakket veden. Nå er ferietid og rolig her, men hele plassen taler sitt tydelige språk om at mange hender har vært i arbeid.

Trivelig og nyttig

– Det er mye jobb, særlig med de små sekkene, sier vedsjef Per Haakon.

De har også transportert ved ned til Øygarden og Olsengården. Der går det mye ved både i sommersesongen og under julemarkedet.

– Der bærer vi veden inn og stabler i vedskjulet. Det er godt med mange hender, spesielt på Øygarden, der er det så bratt at vi kommer ikke fram med traktor. Da må vi først bære veden ned på tunet, og så stable den inne i skjulet. Det går flere kubikk der, sier Per Håkon.

Han presiserer at han ikke har noe med opplegget å gjøre. – Jeg ser bare til at de har litt å pusle med, sier han litt beskjedent.

– Det er en jobb han gjør på en utmerket måte, og i godt samarbeid driftstekniker Per Morten Granseth, skryter avdelingsjef Kortnes.

Roser museet som tar samfunnsansvar

Miljøbehandlingsteamet i Meierigården som står bak aktivitetstilbudet er også fulle av godord. – Dette er et tilbud til yngre personer med demens, og

for dem betyr fredagen på museet mye. Mange kan fortsatt gjøre en stor forskjell tross demens sykdom, og Maihaugen gir reelle oppgaver som må løses. Fellesskapet i å være på et så anerkjent sted betyr også mye, sier Ruth Elisabeth Engøy.

Tomas O. Nørstebø, som er en av to veilederne ute på prosjektet, følger opp og er imponert over hvordan arbeidet legges til rette.

– Det gjøres på en glitrende måte, sier han.

Meningsfullt arbeid

Nørstebø roser museet for på denne måten å ta samfunnsansvar, og bidra til å løfte mennesker som trenger det. Det er det ikke alle som gjør, sier han.

– Vi føler at arbeidet blir satt pris på, og de møter oss på en varm og fin måte både i jobben og sosialt. Han forteller om samling med spekemat og rømmegrøt, omvisninger på museet og siste dagen før sommerferien ble de invitert inn i Olsengården.

– Der var det hyggelig prat, kaffe og rabarbrapai – i beste femtitalsstil. Nørstebø får nesten ikke få skrytt nok.

– Mennene, som er med i prosjektet, er i en vanskelig situasjon. Det er en brutal sykdom med mye tap av mestring. Vi forsøker å skape en hverdag med gode opplevelser og mestring. Arbeidet her føles nyttig og meningsfullt. Det gjør noe med humøret og oppleves fint å gi noe tilbake til samfunnet, sier han.

Avdelingsleder Kortnes er også fornøyd. – Kontakt med lokalmiljøet og frivillighet er en del av samfunnsoppdraget vårt. Så da kommunen tok kontakt, tenkte jeg at vi måtte få til noe. Vi ønsker å tilrettelegge for at folk skall kunne bruke arenaene våre på mange ulike måter, og med positive medarbeidere har vi fått til noe fint her, sier han.

Ny skigard på Maihaugen

Pensjonistene Olav Olstad og Erik Isum har jobbet frivillig og gratis med dette i ukesvis.

Tekst og foto Jørgen Skaug

Det finnes mellom 4 og 5 km med gjerder på Maihaugen. Etter hvert som årene har gått, har skigardene på Maihaugen blitt dårligere og dårligere. Olav Olstad (69) har en unik interesse for Maihaugen, der han har gått mye og kost seg i dette flotte museumsmiljøet.

– Jeg kom til å si at jeg syntes vedlikeholdet av gjerdene var for dårlig. Og da ble jeg spurt om jeg ville gjøre noe med det. For å sette opp skigard kan jeg, dette lærte jeg i konfirmasjonsalderen, sier Olav Olstad.

I fjor sommer satte han og Erik Isum (68) opp atskillige meter med ny skigard, som kan beskues bl.a. rundt Øygardssetra og nedenfor Fiskerkapellet.

– Vi jobbet da frivillig og gratis på Maihaugen rundt 30 dager hver av oss. Dette høres kanskje mye ut, men dagene er ikke så lange. Vi tar oss god tid, prater med folk og koser oss, sier de to spreke pensjonistene.

– Vi trives sammen i lag, her treffer vi mye folk, både besøkende og andre ansatte i museet. Vi trives med dette, vi har begge hatt tidligere jobber med mye menneskekontakt, Olav som ordfører og Erik som meieri-bestyrer.

Av disse to spreke og erfarne pensjonistene som har spesialisert seg på skigard, fikk vi høre at avstanden mellom hvert staurpar skal være omtrent to skolengder, og avstanden mellom hver bakhon skal være såpass stor at det var mulig å kaste en sixpence gjennom åpningen i gjerdet. Ståltråden kom rundt 1850-tallet, og har i lang tid vært brukt ved gjerding. I gamle tider ble sveig av grankvister benyttet for å binde gjerdet sammen.

Skigard krever vedlikehold. Vanligvis er det staurene som må skiftes først fordi de råtner nederst i overgangen mellom jord og luft. Vi ser ofte at staurene i et gjerde er lange, dette fordi de brukes om igjen og kvesses på nytt flere ganger i et livsløp. I sitt arbeide bruker Olav og Erik nye impregnerte og gamle nykvesset staurer i annet hver staurle.

Også i sommer har Olav Olstad og Erik Isum fortsatt sin frivillige og gratis jobb i flere uker på Maihaugen.

Avstanden mellom staurparene skal være ca. to skolengder, men bredt nok at det er plass til begge albueene når en slår av en prat med naboen over skigarden, sier de to pensjonistene.

Det er ikke mye krancling mellom disse to pensjonistene, Olav Olstad t.v. og Erik Isum, når de i fellesskap bruker flere uker om sommeren til å sette opp et betydelig antall meter skigard på Maihaugen, her foran skigarden ved Øygardssetra.

Her går det så flisa fyker. Geir Anton Nybråten er kjørekar og tyngde på høvelen (lodd) og museumsbonden Anders Hagen styrer det hele.

Høvling av takflis med hest

Søndag 10. mai inviterte Maihaugen til en tretimers orientering og visning av hvordan de tidligere høvlet takflis med en spesiell høvel trukket av to hester. Interessen var stor, det var over 100 fremmøtte i det fine men litt kjølige vårværet på Grindakersletta ved Breisjøen denne dagen. Og spørsmålene var mange, både om både takflis og takspon og andre metoder for takteking.

Tekst og foto Jørgen Skaug

Tømmeret som benyttes er gran og er hogd oppe i Museumsskogen i vinter. Når takflisa høvles er det viktig at den er rå, derfor har tømmerstokkene ligget i Breisjøen fram til de skulle høvles. Tømmerstokkene var boltet i bakken med trebolter, og flere stokker etter hverandre, slik at de ligger stødig i ro når hestene trekker flis-høvelen over stokken. Det er saget spor på tvers av stokkene med et mellomrom tilpasset flisas lengde, vanligvis 1 alen (ca. 60 cm).

Museumshåndverker Terje Myhre viste hvordan takflis skulle legges. Han startet nederst på taket med en kortere flis, ca. 20 cm lang som ble lagt delvis over hver-

andre. Flisa ble spikret med en tynn spiker øverst, slik at den blir usynlig når neste legg med fliser blir lagt. Deretter ble neste rad lagt med flis på 40 cm før en går over til normal lengde, ca. 60 cm. Lagene med flis ble lagt delvis overlappende, og på et ferdig tak ble det 4–6 lag med takflis. Det er viktig at taktekkeren sjekker at retningen på veden i hver enkelt flis blir riktig slik at vannet renner av og ikke inn i flisa.

– Takflis ble vanlig å benytte til takteking fra 1860-årene da den maskinproduserte tråspikeren kom i handelen. Et slikt ubehandlet flistak vil normalt vare i 15–20 år, sier museumshåndverker Terje Myhre.

Høvling av takflis er tungt arbeid. Her ser vi de to hestene på Maihaugen, Herman og Maihauggutten bakerst, må ta skikkelig i for å trekke høvelen.

Flishøvel ble brukt under produksjon av takflis til tekking av yttertak. Flishøvelen som brukes på Maihaugen har museumshåndverkerne laget i snekkerverkstedet som kopi av en gammel og utslitt høvel som Museet fikk kjøpt i Øyer for noen år siden. Høveltanna og alt jernet ellers er flyttet over fra den originale høvelen.

Pensjonisten Tore Vea, som stadig er å se i aktivitet på Maihaugen, hadde god hjelp av flere unge interesserte besøkende til å plukke opp takflisene, 4–6 mm tykke og vanligvis 60 cm lange, etter hver gang høvelen hadde kjørt over tømmerstokkene.

*Museums-
håndverker Terje
Myhre demon-
strerte hvordan
flistak ble lagt,
og at hver enkelt
flis blir festet med
en tynn spiker.*

*Terje Myhre viser hvordan flislagene blir lagt delvis overlappende. Bak ser vi museumsbonde Ellen Marie Gjeilo som håndlanger, hun sørger for at taktekkeren får rett flis til enhver tid. Her ser vi også at hun sjekker retnin-
gen på veden i flisa ved å bryte litt på den før hun bestemmer hva som er opp og hva som er ned på flisa.*

Blir Sigrid Undset kåret som helgen?

I sommer kunngjorde den katolske biskopen i Oslo, Fredrik Hansen, at han innleder en helligkåringssak for Sigrid Undset. Det vakte umiddelbart nasjonal og internasjonal interesse.

Tekst: Tore Feiring

– Ved den myndighet som er gitt meg, har jeg nå initiert arbeidet, slik at saligkåringssaken formelt kan åpnes en gang i løpet av høsten, sa biskop Fredrik Hansen under seljumannamessen på øya Selja onsdag 8. juli, som også er en katolsk festdag for den hellige Sunniva. Dette i følge nettsiden til den katolske kirke i Norge.

Kristin Brandtsegg Johansen er konservator ved Bjerkebæk og forfatter av flere bøker om Undset. Hun mener kunngjøringen om helgenkåringssaken kan vekke ny interesse for Undsets liv og litteratur. – Det er en stor nyhet som vi vil følge med interesse og fascinasjon. Sigrid Undset så ikke på seg selv som en spesielt from person, hun strevde vel heller med sin egen fromhet, men hvis vi tenker på en helgen som et forbilde, er det mange gode grunner til å fremheve hennes liv og forfatterskap, både hennes politiske mot, måten hun brukte ytringsfriheten til å kritisere totalitære tanker, rasetenkningen og fascismen gjennom mellomkrigstiden, sier Brandtsegg Johansen.

Hun fremhever at Undset var en stor humanist som tok til orde for sårbarhet og svakhet, enten det var Ossietzky-saken eller hennes livslange engasjement for psykisk og fysisk sårbare mennesker. – Dette ble forsterket av egen livserfaring med datteren Maren Charlotte, legger Brandtsegg Johansen til.

Veien mot helgenstatus

Den formelle saligkåringssaken for Undset (1882–1949) skal etter planen åpnes til høsten. Hun ble opptatt i Den katolske kirke i 1924 og legdominikanerinne fire år senere. I 1928 mottok hun Nobelprisen i litteratur for sine mektige skildringer av livet i Nordens middelalder, fremfor alt trilogien om Kristin Lavransdatter. Gjennom bøker, essays og foredrag ble hun en av de mest markante katolske stemmene i norsk offentlighet.

Et forbilde

Biskop Hansen på sin side beskriver Undset som langt mer enn en stor forfatter og Nobelprisvinner, han mener hun i tillegg var et forbilde i kristen tro, livet i dydene og søken etter hellighet. Han trekker også frem hennes omsorg for de fattige, hennes omsorg for datteren, hennes virke for livet og livets hellighet, hennes utrettelige motstand mot nazismen og hvordan hun gjennom sitt forfatterskap har inspirert troende til livet i Kristus og vitnet om de norske middelalderhelgenene. – Hun er langt mer enn forfatter og Nobelprisvinner. For oss er hun et forbilde i kristen tro og livet i dydene, livet i søken etter hellighet, mener biskop Fredrik Hansen.

Religiøse tanker og grublerier

– En helligkåringssak kan også føre til økt interesse for den religiøse siden av Undsets forfatterskap, påpeker

Mon tro hva Sigrid Undset selv ville ha sagt til å bli helgen?

Foto: Bjerkebæk.

Brandtsegg Johansen. – Det kan ikke vektlegges sterkt nok hvordan hennes religiøse tanker og grublerier preget alt hun skrev, ikke bare etiske brytninger, men også hennes tanker om naturen, understreker Brandtsegg Johansen, som mener at det inspirerte Undset enormt at det fantes en skapertanke og en Gud inni, over eller bak «alt sammen».

En dårlig ide

Det er delte meninger om dette utspillet fra den katolske biskopen. Vi skal ikke nevne navn her, men blant fagfolk er de fleste kritiske, i beste fall tvilende og avventende. Lengst går vel Dagbladet, som på lederplass kaller dette en dårlig, dårlig ide. Noen positive stemmer finnes også, så klart.

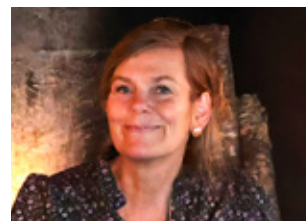
Mange år

Helligkåringssaken kan ta opptil 15 år og krever omfattende dokumentasjon, samt mirakler for saligkåring og senere helligkåring. Siste ord i saken har kollegiet i Vatikanet.

Arbeidet med å dokumentere Sigrid Undsets tro og levemåte skal etter planen starte høsten 2026.

Biskop Fredrik Hansen i den katolske kirke ønsker at Sigrid Undset skal bli en katolsk helen. Foto: Tor Stenersen/ Den katolske kirke.

Kristin Brandtsegg Johansen er positiv til tanken om helligkåring av Sigrid Undset. Foto: Jørgen Skaug.

Olsoke og slåttedag på Aulestad

Mange skuelystne hadde funnet veien til Aulestad i finværet Olsoke dagen 29.juli. Først og fremst for å se slåttekarane slå enga ned mot eplehagen. For de spesielt interesserte var det også mulig både å prøve ljå og bryne selv. Et tiltak mange satte pris på.

Tekst og foto: Tore Feiring

Nyfrelste slåttefolk fikk prøve seg, små og store slåttekarer og slåttejenter ble med ut på slått. Og de erfarne slåttekarane delte gjerne av kunnskapen sin, fra kunsten å slå med ljå til hvordan redskapen tas vare på og holdes skarp. Underveis ble det også historier og innblikk i en levende kulturarv.

Å slå med ljå kan se forholdsvis enkelt ut, men det er det på ingen måte. En god slåttekar har både håndlag, hurtighet og kunnskap om hva hen gjør, ikke minst må man hele tiden huske på at ljåbladet har en (eller burde ha) sylkvass egg. Takket være både slipestein og bryne. – Dessverre har vi ikke slipestein her på Aulestad, sa museumsbonde Anders Hagen, – men bryne bruker vi jevnt. Museumsglimt anbefaler derfor sterkt innkjøp av slipestein, alle gardar med respekt for seg selv må ha det.

Normalt er det fire som går ved siden av hverandre og slår, – det vi kaller skårgang, supplerte Ola Fjeldet, som sammen med Anders Hagen, Ola Fyksen og Kurt Ole Linn var dagens slåttekarer. Også konservator for Dikterhjemmene, Kristin Brandsegg Johansen, fikk prøve seg på slått. – Tenk at på de største gardene og jordene kunne det være 40 slåttekarer i jobb samtidig, utbrøt hun mens hun prøvde å få rett grep på ljåen. – Og så stillferdig dette er, ikke noe maskinbråk og dieselos her nei.

Ola Fjeldet sang og fortalte, og Inge Eidsvåg holdt årets Olsoke tale.

– Man burde heller bruke ljå enn kantklipper, var slåttekarane skjønt enige om, – for det første er det støyfritt og for det andre blir det like pent, om ikke penere, mente de bestemt. – Ja, det blir en nydelig gressplen etter ljåen, supplerte Brandsegg Johansen der hun begynte å få tak på slåingen.

Slåttekarane slo vel halvannen times tid, så begynte folk å trekke mellom husene på Aulestad, noen hadde allerede vært innom kafeen

*Slåtten er i gang med Ola Fyksen,
Ola Fjeldet, Kristin Brandsegg
Johansen og museumsbonde
Anders Hagen.*

Drengestua og forsynt seg godt av Olsokmenyen, kål, poteter og flatbrød. Mette og fornøyde benket vel 100 personer seg til for å høre forfatter og tidligere rektor ved Nansenskolen, Inge Eidsvåg, holde årets Olsoktale og dele refleksjoner rundt spørsmålet: Gir det mening å feire Olsok i Norge i dag? Mye dreide seg naturligvis om Olav Haraldson, bedre kjent som Olav den Hellige. En historie mange kjenner til, Eidsvåg klarte likevel å fenge tilhørerne og fortalt også om en særdeles brutal og makt-syk konge.

Han konkluderte med at olsokfeiring i 2026 gir mening hvis den *ikke* brukes til å idealisere en brutal viking-

konge, men til å minne om forskjellene mellom da og nå. Eidsvåg siterte George Bernard Shaw: – Du ser verden slik den er – og spør: Hvorfor? Jeg ser verden slik den kunne være – og spør: Hvorfor ikke?

Ola Fjeldet avsluttet Olsokfeiringen på Aulestad med et knippe folkesanger, både fra Gausdal og andre trakter. Fint fremført på en upretensiøs og «ekte» måte. Og litt overraskende å se og høre en av slåttekarene på den måten. Men det var sånn det var i hin harde dager.

Livet i Øygarden

Tekst og foto Jørgen Skaug

I Øygarden er det aktivitet og liv gjennom hele sommeren. Øygardskjerringa og innejenta er ikke arbeidsledige der de bl.a. farger garn og driver med linarbeid. Og karfolkene driver med sitt – ljaslått og onnearbeid. Hver dag kl. 1200 er det dugurd, der det serveres vassgraut, surmelk og spekeflesk. Fra venstre ved bordet ser vi stallgutten Joachim Berntsen, Øygardsbonden Emil Bræin Furuli, Øygardskjerringa Agnes Vedum og innejenta Øyvor Granlien Røine.

Opplæring av elever i videregående skole i tradisjonshåndverk

– samarbeid mellom Fortidsminneforeningen og Maihaugen.

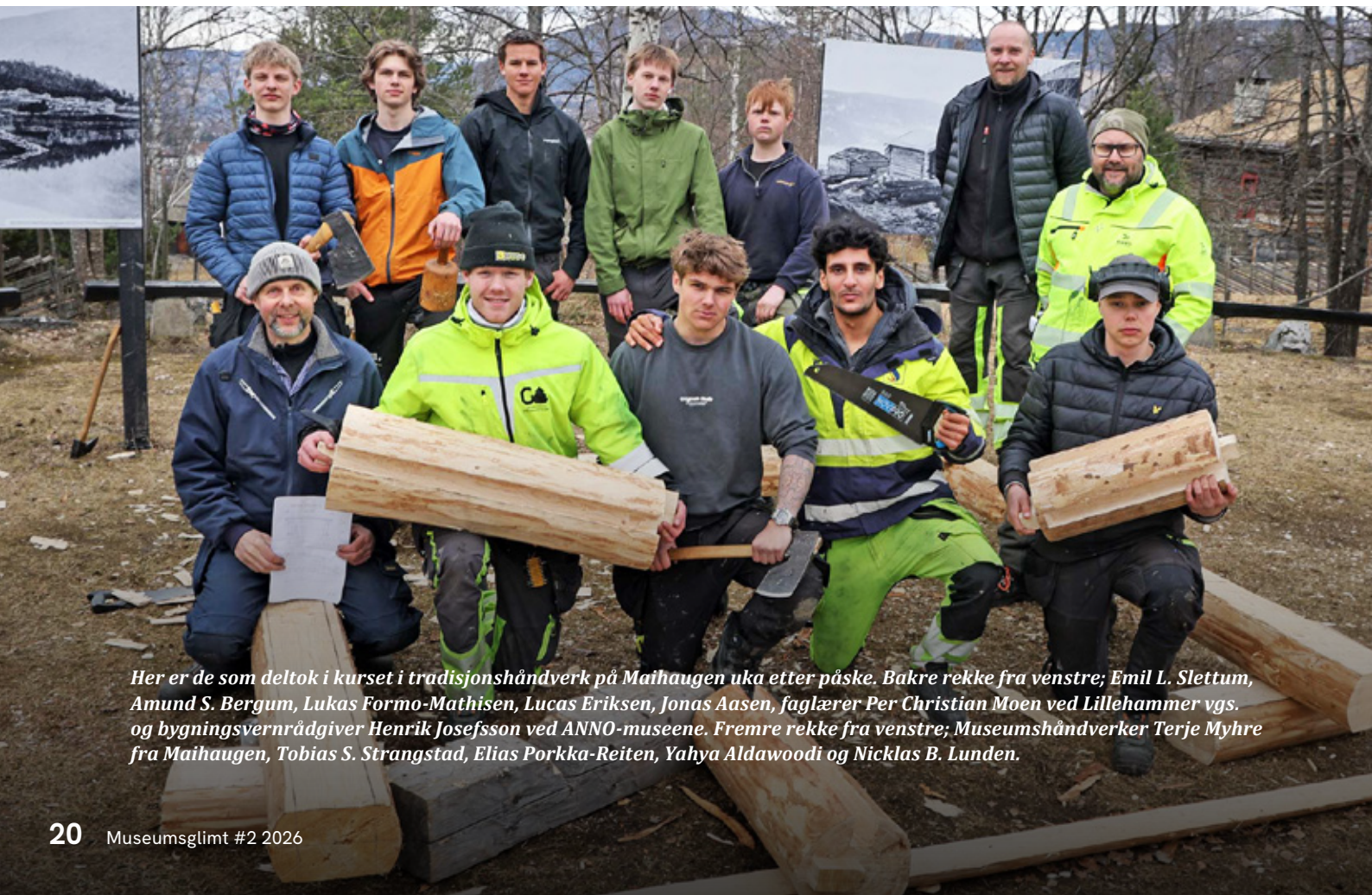
I uka etter påske arrangere Maihaugen kurs i tradisjonshåndverk for elevene på VG2 tømrer ved Lillehammer vgs. for tiende året på rad. I løpet av denne uka fikk elevene et innblikk i tradisjonshåndverk, bl.a. ved å tømre med øks, bile og tapping. Her fikk elevene prøve seg på nye teknikker, se hva som fins og kanskje bli inspirert til å gå videre med utdanning innen disse yrkene. Kurset ble gjennomført i regi av Fortidsminneforeningen i samarbeid med seksjon for kulturminnevern i Innlandet fylkeskommune.

Tekst og foto Jørgen Skaug

– Denne uka er en fin avveksling for elevene våre som her får prøve seg på nye utfordringer enn det de normalt gjør i skolehverdagen. Vi håper at dette kurset kan være et tilbud for våre elever også i årene fremover, sier faglærer ved Per Christian Moen ved Lillehammer vgs.

Under veiledning og ledelse av museumshåndverker Terje Myhre fra Maihaugen, bygningsvernrådsgiver Henrik Josefsson ved ANNO-museene og faglærer Per Christian Moen ved Lillehammer vgs. skulle elevene

bygge et lite grisehus etter laftemetoden **slepplaft**. Denne laftemetoden består av bærende stolper med vegger av liggende stokker eller planker som er spisset og felt inn i spor i stolpene. Grisehuset skal plasseres i området sør for Øygarden i retning Knutslykkja, slik at grisene i Øygarden i perioder om sommeren kan få et mere variert og bedre oppholdssted. Men huset er i år midlertidig plassert nedenfor Myklebu i hyttegrenda, tenkt brukt som et hus for geitene.

Her er de som deltok i kurset i tradisjonshåndverk på Maihaugen uka etter påske. Bakre rekke fra venstre; Emil L. Slettum, Amund S. Bergum, Lukas Formo-Mathisen, Lucas Eriksen, Jonas Aasen, faglærer Per Christian Moen ved Lillehammer vgs. og bygningsvernrådsgiver Henrik Josefsson ved ANNO-museene. Fremre rekke fra venstre; Museumshåndverker Terje Myhre fra Maihaugen, Tobias S. Strangstad, Elias Porkka-Reiten, Yahya Aldawoodi og Nicklas B. Lunden.

FORTIDSMINNEFORENINGEN har som formål å arbeide for bevaring av vårt lands verneverdige kulturminner, samt å skape allmenn forståelse for verdien av disse. De skal være den ledende frivillige organisasjonen i det norske kulturminnevernet. Hovedoppgavene er å forvalte våre historiske eiendommer, arbeide for å styrke tradisjonshåndverket og bygningsvernet, samt engasjere seg i lokale vernesaker og påvirke kulturminnepolitikken i Norge.

– Vi mener at dagens fagopplæring innen håndverksfag er mangelfull både når det gjelder det håndverksmessige/tekniske og også forståelsen for materialkvalitet, sier Christine Sundbø, rådgiver i Fortidsminneforeningen, avdeling bygningsvern.

Bygningsvern er sirkulærøkonomi i praksis, vi skal ta vare på bygningsmassen fremfor å bygge nytt. Skillet vi styrer etter går rundt 1950, da endret måten å bygge hus seg på. Moderne materialer som mineralull, andre krav til ventilasjon, og moderne spesialtilpassede verktøy ble da vanlig.

Hus fra før 1950 er konstruert helt annerledes, og håndverkere må læres opp til å kunne forstå forskjellen og kunne sette i stand eldre hus i samsvar med kulturminnefaglige prinsipper. Derfor er det så viktig at dagens elever i videregående skole får et lite innblikk i tradisjonshåndverk som de får på dette kurset, og tilsvarende kurs andre steder i Innlandet, som kanskje gir motivasjon for videre utdanning og et framtidig yrke knyttet til bygningsvern.

CHRISTINE SUNDBØ,
rådgiver i Fortidsminneforeningen, avdeling bygningsvern. Foto Fortidsminneforeningen.

Eleven Lucas Eriksen prøver om tappen til hjørnestokken passer til hullet han har hogd ut i bunnsvilla. Faglærer Per Christian Moen overvåker det hele.

Slik ble grisehuset ferdig oppsatt.

På dette kurset fikk Elias Porkka-Reiten prøve seg på nye teknikker, bl.a. å telje til tømmerstokker med øks og bile.

– Bli med på skattejakt

Beata Kovacs er styremedlem i venneforeningen, og elsker rebuser og skattejakt. Hun er også svært dyktig til å lage dem, og i sommer har hun vandret rundt på Maihaugen og laget en ny løype til Barnas sommerdag. Her lover hun både spenning og overraskelser til små og store skattejegere.

Tekst og foto: Bjørg Owren

Barnas Sommerdag på Maihaugen arrangeres i år 23. august med over 50 ulike aktiviteter, og en av disse er venneforeningens skattejakt. Kovacs er inspirert av det populære konseptet Escape Rooms, og har laget en variant som foregår utendørs.

– Dette er en spennende miks av moderne spill og museum, sier hun.

Det blir en helt spesiell skattejakt, med kongelig ramme. Rammefortellingen handler om at dronning Sonja, som ofte besøker byen og er veldig glad i Maihaugen, håndverkstradisjoner, kunst og historie, har mistet koden til en skattkiste. Og den koden trenger hun hjelp til å finne. Skattejakten foregår i to varianter med ulik vanskelighetsgrad, slik at det blir spennende for både barn og unge – ja, hele familien.

– Gjennom 12–15 poster får skattejegerne ulike oppgaver. Klarer de å finne fram til en tallkode, finne kista, og får åpnet låsen – da blir det et lite «wow»-øyeblikk og belønning, smiler hun.

Gøy sammen

Spenning og premier er bra, men det viktigste med skattejakten er først og fremst å gjøre noe sammen.

– Vi ønsker å skape en aktivitet der hele familien kan delta, samarbeide og oppleve noe i fellesskap. Kanskje kan man også legge bort telefonen for en stund og heller bruke dagen ute sammen, sier hun.

Løypa går ikke på tid, slik som en runde i escape-room. Folk kan bruke hele dagen om de vil, og gjøre noen av de andre aktivitetene innimellom hvis de ønsker. For det skjer mye spennende på Maihaugen denne dagen.

Kos med niste

Barnas sommerdag ble startet av venneforeningen på nittensyttitallet, og har blitt et svært populært arrangement. Nå driftes det av museet, med venneforeningen som medarrangør.

Rune Prøven har vært arrangementsansvarlig i mange år. Med godt grep om det hele gleder han seg til dagen, og regner med rundt 3000 små og store besøkere Maihaugen på Barnas Sommerdag.

– Det blir over femti ulike aktiviteter å velge mellom. Noe for alle aldre – fra zipline, fisking, snekring, ridning og gullgraving til flere nyheter, frister han.

Av nyhetene som nevnes er besøk fra ambulansetjenesten.

– De vil i likhet med politi og brannvesen være til stede midt på dagen. Så denne søndagen samles alle nødetatene i byen, og barna vil få oppleve utrykningskjøretøyene på nært hold, sier Prøven.

Men en familiedag på Maihaugen er mer enn fart og spenning. Prøven trekker fram friluftsmuseet som noe mer enn en flott ramme rundt arrangementet.

– Det å ta med seg niste, være ute i det fine området og oppleve noe sammen, er en verdi i seg selv, sier han og krysser fingrene for at værgudene også viser seg fra god-siden denne augustsøndagen. (Se hele programmet på Maihaugen.no)

NY SKATTEJAKT: Beata Kovacs fra venneforeningens styre, smiler fra trappen til dronningens barndomshjem og ønsker velkommen til skattejakt på barnas sommerdag på Maihaugen. Hun er opprinnelig fra Ungarn, og flyttet til Lillehammer med mann og barn for fem- seks år siden. Siden har hun engasjert seg sterkt i lokalsamfunnet både i arbeid med barn og ungdom, og for å bli kjent med nærmiljøet og den lokale historien.

Jørgen Dobloug i Oslo ca. 1969.

Jørgen Dobloug, kunstneren som elsket Lillehammer

I slutten av oktober åpner en omfattende utstilling i Lillehammer viet Jørgen Dobloug (1945–2018), kunstneren med dype familiære røtter i byen og en kunstnerisk bakgrunn som er nokså enestående i norsk sammenheng. Dette er historien om mannen som ble avvist av Statens Kunstakademi i Oslo, men som endte opp som den eneste norske mesterskoleleven til en av de mest innflytelsesrike kunstnerne i det 20. århundret.

Tekst: Tore feiring

En Lillehammer-gutt

Jørgen Dobloug ble født i Oslo i 1945, men båndene til Lillehammer skulle i barndommen og ungdomstiden bli en bærende del av både livet og kunstnerskapet hans. – Familien eide Doblouggården i Storgata 42, og da han døde i 2018, ble han gravlagt i byen, sier Nils Ohlsen, førstekonserverator ved Lillehammer Kunstmuseum og kurator for den kommende Doblougutstillingen.

– I dag regnes han, etter Lillehammer-malerne og Jakob Weidemann, som den mest kjente kunstneren med sterke tilknytninger til Lillehammer, sier Ohlsen.

Avvist i Oslo, godtatt i Düsseldorf

Historien om Doblougs vei inn i kunsten er egentlig en historie om stahet. – Doblougs kunstnerskap utviklet seg tidlig, inspirert av hans kreative familie og omgivelser. Allerede som syttenåring bestemte han seg for å bli kunstner og ga et verk den programmatisk tittelen *Mitt første bilde*, fortsetter Ohlsen. – På samme tid begynte Dobloug en systematisk og målrettet utforskning av det abstrakte maleriet, forankret i skisser og bygget opp i serier.

Verkene fra denne tidlige perioden kretset rundt geometriske former, fargeeksperimenter, det gestiske uttrykket, tekst og det serielle. Her ligger kimen til et kunstnerskap som skulle utvikle seg videre gjennom hele livet.

Opprinnelig søkte den unge og ambisiøse Dobloug opp-tak ved Statens Kunstakademi i Oslo. Han ble avvist. Han kunne rett og slett ikke tegne naturalistisk eller anatomisk korrekt, noe som den gang var et inntakskrav.

I stedet for å gi opp forlot han Norge etter noen studieår i sosiologi og kunsthistorie ved Universitetet i Oslo (1966–69). Han begynte ved et grafikk-kurs ved Allgemeine Gewerbeschule i Basel (1969) og gikk veien videre til Düsseldorf hvor han i 1971 ble antatt ved Staatliche Kunstakademie.

Møtet med Joseph Beuys

Hans kunstneriske vendepunkt kom i Basel, der Dobloug for første gang fikk sett Joseph Beuys' kunst i to utstillinger. Møtet gjorde et sterkt inntrykk, og Dobloug tok kontakt med Beuys direkte og spurte om å bli tatt opp i hans klasse ved Kunstakademiet i Düsseldorf.

Det ble starten på et studieopphold som varte fra 1971 til 1984. 1971 befant Joseph Beuys seg på et avgjørende høydepunkt i sin utvikling – både som kunstner, lærer og politisk tenker. For en som Jørgen Dobloug var dette et særlig spennende tidspunkt å begynne i klassen hans. Dobloug ble først tatt opp på Beuys' linje for monumentalskulptur, og gikk gjennom klasser i «Freie Kunst» og kunstpedagogikk. I 1974 ble han nominert som meste-

Erwin, 1984.

relev (Meisterschüler) av Beuys selv, en status som ble offisielt bekreftet av akademiets kommisjon året etter. Han var også tillitsvalgt for den tidligere Beuys-klassen, og satt i akademiets studentparlament og senat.

1974 var Dobloug i tillegg assistent for Gerhard Richter, i dag en av verdens høyest prisede nålevende kunstnere, sier Ohlsen. Det var ingen annen nordisk kunstner som satt så tett på den pulserende tyske avantgardescenen på 1970-tallet som Dobloug, en kunstretning som endret kunstens funksjon og uttrykk for alltid.

– Etter Düsseldorf-årene fulgte flere internasjonale opphold og markeringer, blant annet et stipend ved Cité internationale des Arts i Paris i 1976, samt undervisning i kunstpedagogikk og grafisk design/pedagogikk ved akademiet frem til begynnelsen av 1990-tallet, forklarer Ohlsen.

Fra rigid system til eget uttrykk

Friheten han fant i Düsseldorf-miljøet, i dialog med den internasjonale avantgarden, ga ham rom til å utvikle et helt eget billedspråk, påpeker Ohlsen.

– Doblougs kunstnerskapet spenner bredt, fra strenge, geometriske malerier med gjennomførte rutemønstre til lekne arbeider utført med et røft, nesten ekspressivt strøk, fortsetter han forklarende. – Signaturen hans er ofte knyttet til sjablongaktige og røft malte hodeformer, som

gir uttrykk for alle slags følelser. Humor og ironi går igjen som gjennomgangstoner, sammen med en vedvarende undersøkelse av selve kunstbegrepet og kunstnerrollen. Det er en dialog han startet allerede som tenåring i Oslo, og som fulgte ham resten av livet.

Utstillinger og samlinger

Dobloug hadde en rekke soloutstillinger gjennom karrieren, i tillegg til en lang rekke gruppeutstillinger i inn- og utland, ved institusjoner som Trondheim Kunstmuseum, Bergen Kunstmuseum, Henie Onstad Kunstsenter, Kunstmuseum Düsseldorf, Aalborg Kunstmuseum og Malmö Konsthall. Foruten Lillehammer kunstmuseum, er arbeidene hans i dag representert i en rekke samlinger, blant annet Nasjonalmuseet, Henie Onstad Kunstsenter og Stiftung Museum Kunstpalast i Düsseldorf. I 1995 mottok Dobloug statens garantiinntekt for kunstnere.

Museets voksende samling

I tillegg til de tre maleriene som Lillehammer Kunstmuseum allerede hadde, kom det i 2024 og 2026 to generøse gaver på henholdsvis 9 og 13 malerier fra perioden 1964–2003 først fra kunstnerens sønn og senere fra slektningene Sigurd og Birger Carlsen. Disse gavene bygger på et mangeårig samarbeid mellom familien og museets førstekonservator Nils Ohlsen. Samlingen teller nå 25 verk av kunstneren, og gir et solid grunnlag for videre formidling av hans kunstnerskap i byen han var så nært knyttet til.

Et gjenoppdaget kapittel

– Et helt sentralt bidrag til å belyse Doblougs kunstnerskap er gjort av hans sønn, Tim Tilgner, som leder Dobloug-Estate i Düsseldorf, sier Ohlsen og forklarer at utstillingen på mange måter har blitt til takket være et tett og godt samarbeid med ham. – Sønnen Tim har systematisk arbeidet med å lete etter, samle inn og katalogisere farens tidlige, til dels ukjente verk over hele verden, samt med å sikre farens arkiv. Dette arbeidet pågår også i dag, fortsetter Ohlsen. – Dette arbeidet lå til grunn for utstillingen «Oslo – Basel – Düsseldorf. The early years 1962–70» hos Kunstnerforbundet i 2017. Nå står Lillehammer kunstmuseum for tur. 24. oktober åpner utstillingen «Jørgen Dobloug, lengsel og latter» og henger oppe til 7. februar.

Publikum kan se frem til en kraftfull utstilling med mer enn 100 malerier som presenterer en viktig, men altfor lite kjent nordmann, hvis kunst beveger seg mellom lengselen etter frihet og gleden ved å male.

– Denne utstillingen ville ikke vært mulig uten støtte fra boet etter kunstneren Jørgen Dobloug og sønnen Tim Simon Tilgner (Jørgen Dobloug Estate, Archive & Research i Tyskland), avslutter førstekonservator Nils Ohlsen ved Lillehammer Kunstmuseum.

– Doblougs kunstnerskapet spenner bredt, sier førstekonservator Nils Ohlsen, – Humor og ironi går igjen som gjennomgangstoner.

En av landets fremste fotokunstnere

Lillehammer kunstmuseum åpner også en annen utstilling 24. oktober. Mette Tronvoll (f. 1965) er en av Norges fremste kunstnere som jobber med fotografi. Etter utdanning ved Parsons School of Design i New York har hun fotografert mennesker og landskaper i en rekke verdenshjørner: Trondheim, New York, Grønland, Mongolia, Japan og Zambia.

Tekst: Lillehammer kunstmuseum

Mette Tronvoll arbeider i serier og hovedvekten av arbeidene er lagt på portretter. Portrettene er store og noen er nesten i legemsstørrelse, slik at forholdet mellom motiv og betrakter har stor grad av jevnbyrdighet.

Tronvolls fotografier av mennesker og landskaper er ikke først og fremst dokumentasjon av en ytre virkelighet, men skildringer av møter med menneske og natur. Innen sin portrettkunst legger hun stor vekt på å bli godt kjent med sine fotoobjekter, slik at det ferdige resultatet er preget av nærhet og tilstedeværelse i situasjonen.

En viktig fotoserie fra Tronvolls tidlige karriere er *Couples*, der hvert bilde viser ulike par fra hennes omgangskrets i New York, der hun bodde i over 10 år. Etter å ha arbeidet med atelierfotografi i mange år, tok hun skrittet ut i naturen og ut i verden. De første av disse arbeidene var en serie portretter av inuitter i det lille stedet Isartooq Unartoq på Grønland. Senere fulgte

serier fra Mongolia, Japan og flere andre land og steder, der verkene fortsatt formidlet nære møter med mennesker og natur.

I de siste årene har hun blant annet laget en stor serie fotografier av mennesker og natur på Hidra, en øy på sørlandskysten i Flekkefjord kommune. Blant hennes mest kjente bilder er portrettet av HM Dronning Sonja på hennes landsted på Mågerø.

Tronvoll er representert i offentlige og private kunstsamlinger over hele verden, blant annet Nasjonalmuseet og en rekke andre norske museer, Moderna Museet, Stockholm, Nationalmuseet for fotografi, København og The Metropolitan Museum of Art, New York. Hun har hatt separatutstillinger og deltatt på gruppeutstillinger i en rekke land.

Portrettet av HM Dronning Sonja ble tatt sommeren 2013 på Verdens Ende utenfor Tjøme, nær dronningens landsted på Mågerø.

Mette Tronvoll stiller snart ut i Lillehammer kunstmuseum. Hun regnes som en av landets fremste fotokunstnere. Foto: Fra youtube.

Besøk i aurbua på Bjørnstad

Slik lagret de mat før vi fikk kjøleskap

Vi er på Bjørnstad på Maihaugen. Tuset er badet i sol og temperaturen nærmer seg trettitallet. Vi er på vei inn i aurbua på gården, her er det svalt. Uansett vær og årstid så ligger temperaturen på mellom fire og seks grader. Dette er kjølerommet fra skikkelig gamle dager.

Tekst og foto Bjørg Owren

Museumsbonde Anders Hagen låser opp døra i den tykke steinmuren, vi går gjennom enda ei dør – holdt sammen av flotte jernbeslag.

– Det var to dører for å holde varmen ute, forteller han. Det er mørkt og svalt her inne.

17-hundretallets kjøleskap

Aurbua er et av 27 hus på gården, og sammen med stabburet var det gårdens matkammer. Dette er hus konstruert for å lagre og oppbevare mat. Vi er langt tilbake i tid – til lenge før folk kunne ane at etterkommerne deres, mange generasjoner senere, skulle gå inn på kjøkkenet, åpne ei kjøleskapsdør og hente ut en pappkartong med iskald melk.

Aurbua på Bjørnstad er fra begynnelsen av 1700-tallet og er forgjengeren til en kjeller. Den er bygget inn i bakken under huset og har jordgolv.

– Her oppbevarte de mat som skulle stå kjølig. Mjølke, saup, mysu, smør og øl ble lagret i butte og kar, slik at flugua ikke kom åt. De lagret også fisk her. Der denne garden kommer fra, ble det sikkert lagret raka-fisk i store mengder. Og da poteten kom utpå 1800-tallet, var aurbua et perfekt lagringssted.

Nå er kjellerrommet helt tomt. Anders kikker innover i rommet og peker:

– Det var nok en god potetbinge der. Mørkt og kaldt. Og poteten ble lagret med jord på. Det er slik poteter skal lagres. Det er lærdom vi har fra indianerne som dyrket potet lenge før oss. Når de hadde tatt opp poteten, grov de den ned igjen for å lagre den, forteller han.

FAKTABOKS:

Aurbu er ei matbu med jordgolv. Den kunne være delvis nedgravd eller murt inn i bakken, og ble brukt til å oppbevare mat kjølig. Navnet aurbu kommer fra at gulvet var av jord, kalla *aur* i Gudbrandsdalen. Altså ei jordgovbu. (wikipedia)

KJØLIG: Aurbua ligger under Løytnantstua på Bjørnstad. Innenfor tykke gråsteinsmurer, med jordgolv og bak to dører er det kjølig og mørkt hele året. Et ypperlig for lagring av blant annet poteter.

Vakre og tause

Vi går ut igjen i sommervarmen. Rett ovenfor oss kneiser stabburet. Der ble kjøttmaten, flatbrød og korn oppbevart – luftig og tørt – også i sommervarmen. Både arurbu og stabbur var viktige hus i datidens husholdning og matberedskap. Nå er de på museum, og blander godt inn i det staslige tømmertunet, mens besøkende rusler rundt og kikker. Husene står stumme, side om side. Men er egentlig bautaer over våre forfedres kunnskap om matberedskap – uten elektrisitet, kjøpesenter og frossen pizza.

– På en gard som Bjørnstad hadde de nok et matlager som rakk lenger enn et år. Det kunne bli uår, eller kom på noe ekstra som en begravelse eller et bryllup, da gjaldt det å ha noe ekstra, sier Anders.

Livet på gården fulgte årshjulet, slik det hadde gjort til alle tider, og kunnskapen gikk i arv fra generasjon til generasjon. Sent på høsten, når det begynte å bli stabilt med minusgrader var det tid for å slakte.

– Da gikk det også mot ei høytid, og når de slaktet gris i desember la de det som skulle brukes i jula henges fritt på stabburet og bli fryst. Det ble tint den dagen de skulle ha fersk mat. Det var en naturlig fryser. Kjøtt og flesk som skulle vare lenge ble saltet og tørket. Kunsten var å få det salt og tørt nok, og den kunsten kunne folk.

UREIST SKINKE: Spekeskinka er fra gårdens gris. Slaktet og saltet i desember, hengt til tørk i mai. Best blir den etter et par år. Med smør og poteter i aurbua og skinke og flatbrød på stabburet hadde folk mat som holdt seg lenge.

KUNNSKAP:

Museumsbonde Anders Haugen har lært av sine forfedre, slik det var vanlig før. Og han forteller gjerne videre til neste generasjon.

Det som ble slaktet i desember, skulle ligge i salt ei god stund.

– Dom regna ei viku på kiloen. Skinka på en stor gris må ligge i cirka tre måneder. Sist i mars ble skinkene hengt til tørk. Våren er den fineste tida å tørke på. – Det gjelder forresten både ved og mat, avbryter han seg selv. – Når gauken gol, kunne folk begynne å smake på kjøttet. De fineste spekeskinkene var de som ble lagret i to, tre år. Men om de henger i 10 år, er de fortsatt etendes. Det kvite har da blitt gult og harskt, men det er ikke fali, sier han og ler.

Kjøp salt

Vi beveger oss fra fortid til nåtid og Anders dreier samtalen inn på dagens beredskapspolitikk. Han synes vi skal snakke mer om salt. Salt var nøkkelen til langtidslagring av kjøtt (og fisk) i gamle dager, men er like viktig i dag.

– Alle burde ha en sekk med salt på lager. Har du 30 kg salt i en bod eller garasje, kan du salte både kjøtt og fisk dersom det skulle oppstå en situasjon der vi mister strømmen i en lengre periode. Det fine med salt er at det er absolutt lagringsvare. Det tåler både kulde og varme og kan oppbevares i årevis – ja, generasjoner, sier han.

Vi skjønner at den gamle kunnskapen er mer enn fascinerende historiefortelling. Her er nyttig lærdom også i vår tid. – Og mye er veldig enkelt! gode beredskapsråd triller ut av den erfarne og kunnskapsrike bonden: – I en krisesituasjon forlenger du holdbarheten på kjøtt og fisk ved å salte duelig, og legge det kjølig. Blir det for salt så vatne du det ut når det skal brukes. Og poteter er noe av det enkleste å produsere her i Norge. Men vi må lagre de uvasket, mørkt og kaldt, slik som i aurbua, for at den skal være holdbare lenge. – Du kan teste selv, legg et par poteter på kjøkkenbenken, etter to tre dager er de grønne og beske. Da har de begynt å utvikle en gift. Slikt visste folk før, sier Anders Haugen.

Apropos sommervarme og salt. Alle som har lagt igjen et kjøttstykke på kjøkkenbenken om sommeren, skjønner hvorfor salt er viktig. Spyflua er der før du får snudd deg. Kanskje kunsten å lage aurbu også skulle blitt en del av dagens beredskap – ypperlig til lagring av potet, gulrot og løk. Og bedre rom til lagring av vin finnes visstnok ikke.

Gartneren Marit Kolstad med Martagonliljer som også var en av Sigrid Undsets favoritter – den vokser nærmest vilt på Bjerkebæk.

Marit er stolt av hagene «sine»

Marit Kolstad har sommerjobb som gartner i dikterhjemmene på Aulestad og Bjerkebæk. Hun tok oss med på en vandring i Sigrid Undsets hage.

Tekst: Tore Feiring | Foto: Jørgen Skaug

– Jeg elsker denne sommerjobben, sier Marit Kolstad (67) som ble gartner etter at hun ble pensjonist. – Da begynte jeg på Vea, gartnerskolen på Moelv, sier hun og er forholdsvis fersk i faget. – Men denne hageinteressen har fulgt meg hele livet. Det lå likevel ikke i kortene at hun skulle bli nettopp gartner, – jeg pensjonerte meg som bankansatt, sier hun, det var Sparebank 1 Gudbrandsdal som var hennes arbeidsplass. – Interessen for det grønne har jeg alltid hatt, jeg har landbruksutdannelse fra landbrukshøgskolen på Ås, som det het den gang, blir vi fortalt.

Stolt

Det er tredje sommeren på rad hun er sesongarbeider i Sigrid Undsets hage på Bjerkebæk og assisterer Maihaugens gartner, Bjørn Mølmen. Med seg har hun Esben Birkeland, som er på ferie da Byavisa er innom. – Han er også utdannet på Vea, legger Kolstad til og forteller at de i tillegg til Bjerkebæk holder uteanleggene og hagen på Aulestad ved like. – Jeg er stolt av hagene «mine» smiler hun, – og ikke minst at folk trives med å gå rundt her å kikke. Det er virkelig flotte anlegg.

Louise Odier

På Bjerkebæk er det både planter av er alle planter tidsriktige i forhold til perioden da hagen ble etablert. Noen planter er gjenfunnet i hagen, andre skaffet til veie på grunnlag av bestillingslister og dokumenter etter Undset.

Rosen Louise Oder var Sigrid Undsets fremste favoritt i hagen på Bjerkebæk – også kalt Sigrid Undset-rosen.

– Blant annet har vi rosen Louis Odier, sier Kolstad, – Sigrid Undsets favorittrose, rosa og fin er den når den blomstrer. Hun forelsket seg i denne rosen, sier Kolstad. Rosen er en Bourbonrose, eller en buskrose om du vil. Kolstad innrømmer at hun er stolt over rosen, som hun er over det meste du finner i hagen på Bjerkebæk.

Stiklinger

– I sin tid som landskapsarkitekt ved Feste her på Lillehammer, ledet Marit Brandtsegg arbeidet med å gjenskape hageanlegget slik det så ut da Sigrid Undset bodde der, forteller Kolstad, – med å finne igjen gamle planter, ut ifra lister som Undset skrev da hun kjøpte dem inn, hun kjøpte planter fra fjern og nær. Noen er funnet igjen i området rundt her, noen stiklinger har vi fått fra naboer som har hager med planter fått fra Undset selv.

Tar vare på insektene

På Bjerkebæk er det mange solvendte kanter planter kan vokse i, utmarken, havnehagen, på den vel 9 mål store tomten får stå i fred og klippes svært sjelden. – Der er det ofte dyr på besøk, sier Kolstad, – rådyr og sikkert en rev i ny og ne. Også i eplehagen får gresset vokse noenlunde fritt. – Det er viktig å ta vare på insektlivet, fuglene og ikke minst humlene, understreker den ivrige gartneren og legger til at sprøytemidler brukes ikke. – Og mange går tur med hundene sine her på området.

Ikke forsøpling

Det kan de gjøre, for hagen er åpen for alle, hele døgnet. – Folk respekterer hagen vår, hærverk eller forsøpling har det aldri vært så lenge jeg har jobbet her, sier Kolstad. – Vår oppgave er å presentere hagen slik den opprinnelig var og legge til rette for at folk skal kose seg her, forklarer hun. Luking, rensing av grusganger, planting, staudedeling, vanning, klipping og bestilling av planter som hører hjemme i hagen, er noen av arbeidsoppgavene. – Vi jobber i et historisk, fredet anlegg, så vi kan ikke gjøre akkurat som vi vil, fortsetter hun.

Svarer gjerne

Gartnerne på Bjerkebæk har ingen omviserrolle, men de er tilstede hele dagen og snakker med mange som ser seg rundt i hagen. – det er klart, når folk spør om ting, så svarer vi svært gjerne, sier hun, – det er veldig mange som er interessert i å få vite mer om denne hagen, hva som er her og hvordan vi steller den. Så er det også mange som er utrolige kunnskapsrike og vet mye om planter. De er gjerne nysgjerrige og vil vite mer. – Vi er veldig glade for dette, det gjør jobben enda morsommere, sier Marit Kolstad bestemt. – Vi gartnerne står på fra morgen til kveld og øser kjærlighet utover anlegget. Det håper vi vises.

Gartneren ved grinda, skuenne fornøyd utover den flotte hagen.

Naturlig blomstereng – slås bare en gang om sommeren – til glede for humler og andre insekter.

Markerer byens 200 årsjubileum med en annerledes historiebok

Konservator Kurt Ole Linn har brettet opp ermene på museumsbuserullen. Innspurten på det som skal bli en helt spesiell historiebok om Lillehammer er i gang, og fra Maihaugen har han god utsikt over byen. I boka «200 år - 200 personer» er målet å få fram nye perspektiver både om byen og historien. Og vi nevner like godt: Boka kommer i god tid før jul – så ta dette også som et tidlig tips om årets julegave.

Tekst og foto: Bjørg Owren

– Ja, gjør gjerne det, sier Linn. Han er med i redaksjonskomiteen for boka som Lillehammer museum gir ut i forbindelse med byjubileet neste år.

– Når Lillehammer fyller 200 år, er det rimelig at Lillehammer Museum, som byens største kulturvirksomhet, markerer seg som en viktig bidragsyter, sier han.

Vi treffer han rett før sommerferien, travelt opptatt med å få alt klar til trykking. Det nærmer seg deadline og om lag 25 forfattere skal levere manus. En egen redaksjon er i sving med å finne bilder, for dette skal bli en rikt illustrert bok.

200 lillehamringer

Det er gitt ut mange bøker før om byens historie, om etableringa av kjøpstaden og byens store menn, men dette blir en litt annerledes bok. Lillehammers to hundreårige historie fortelles her gjennom møte med 200 personer som har levd og virket her, og som på ulikt vis har satt spor i sin samtid. Det er mangfoldige og spennende historier, om kvinner og

GOD SIKT: Med utsikt over Lillehammer og god innsikt i byens historie er konservator Kurt Ole Linn klar for siste innspurt i prosjektet 200 år - 200 personer. Han kaller det et «kinder-egg». Først kommer boken, som denne saken handler om, men vi kan også røper at det blir både utstilling og kåserier i løpet av jubileumsåret. Alt for å feire at Lillehammer blir 200 år.

menn fra byen og grendene, fra høy og lav og om folk med ulik status, bakgrunn og etnisitet.

– Gjennom å skrive fram deres liv, får vi litt andre Lillehammer-historier enn dem vi kjenner fra før. Og det har vært viktig for oss at historiene dekker det meste av disse 200 årene, samtidig som det ikke bare blir historiene til eldre menn med prominente posisjoner fra sentrum. Den boka er skrevet før, sier han.

Selvfølgerlig møter vi noen av byens spisser, men også jødiske intellektuelle på flukt fra nazistene. Vi møter en begeistret turist og en mer skeptisk fraflyttet finne, budeier og barnearbeidere, forfattere og feiere.

Noen av bidragsyterne skriver personlige historier, mens de andre skriver tett på ulike historiske personer. 200 personer løftes fram gjennom 25 historier. I fortellingene er det en eller flere hovedpersoner, og via dem møter vi andre som er knyttet til Lillehammer på ulike vis.

Linn forteller at det ikke bare er livet i den gamle kjøpstaden Lillehammer og byens indre sentrum som skrives fram. Ved kommunesammenslåingen i 1964 spiste Lillehammer opp Fåberg og kommunekartet ble tegnet på nytt.

– Du vet vel at Sigrid Undset ikke flyttet til Lillehammer? kommenterer han. Bjerkebæk lå i Fåberg, grensa gikk borte ved Spinneriveien. Hele dagens Lillehammer er med i boka – den gamle bykjernen så vel som grendelag i gamle Fåberg herred.

Redaksjonskomite som spiller byen
Æren og arbeidet med jubileums-satsingen deler han med mange.

– Vi er mange som jobber på dette prosjektet, sier han. Vi er en redaksjonskomite, som består av administrerende direktør Audun Eckhoff, konservator Else Braut, konservator Kristin Brandtsegg Johansen og meg som jobber med boka.

Vi undres litt: Her var det ikke mange «lillehamringer» – hvordan har det da vært å velge ut de 200 som skal representere byens historie?

– Redaksjonen spiller i noen grad, og på en fin måte, befolkningen i Lillehammer ved at Audun og Kristin er ganske nye i byen, Else har jobbet her det meste av sist voksne liv og jeg er vokst opp her. Sjøl mener jeg det er nyttig og forfriskende med nye blikk

SNART DEADLINE: Forlaget Press står for utgivelsen, og har kommet med utkast til design. De er enige om tittel og at det blir ei fin bok. Det blir om lag 25 rikt illustrerte kapitler. Og boka kommer i god tid før jul – årets julegave med andre ord.

og perspektiver – også på en by og kommune som Lillehammer. Det er fort gjort å gå langs kjente stier, snakke med og om de samme folka, og være fornøyd med status quo «for slik har oss gjort det i ælle år», sier han.

Det skal også sies at forfatterne, de fleste med en sterk tilknytning til Lillehammer, har selv foreslått hvem de har ønsket å skrive om. Deretter har redaksjonskomiteens hatt ansvar å sikre helhet og balanse i utvalget.

Vi er formet av fortida

Som historiker er Linn opptatt av enkeltpersoners liv og skjebner – og av hva disse historiene kan fortelle oss i en større sammenheng.

– Alle mennesker har en historie verdt å fortelle. Vi lever unike liv, som samtidig sier noe om samfunnet vi er en del av.

Han peker på at historiefaget også gir oss mulighet til å se utvikling over tid og forstå hvordan vi er formet av fortida.

– Når vi har plukket vår lille bukett av fortellinger, står det et hav av historier igjen som også fortjener å bli fortalt.

Selv om dette på mange måter er ei tradisjonell jubileumsbok, håper han at folk vil oppleve noe mer enn det forventede.

– Å skrive den fullstendige lillehammerhistorien er et annet prosjekt. Vi åpner noen små, spennende kikkhull inn i historien, og blir kjent med noen personer og følger dem i deres hverdag. Jeg håper folk vil sette pris på mangfoldet i buketten vi har satt sammen – og finne noe som treffer dem, sier han.

Støtte til støttemur – og ny giv i byavdelingen

Du har sikkert lagt merke til stillaset på parkeringsplassen mot jernbanen på Maihaugen. Det har stått der siden 2024. Lokomotivet er koblet fra vognene, og gresset gror i sporet. Det kan nesten se ut som om jernbanen er lagt ned. – Men slik er det ikke.

Tekst og foto: Bjørg Owren

– Her skal det bli liv igjen, lover Kjell Marius Mathisen, avdelingsleder for kulturhistorisk avdeling ved Lillehammer Museum. Han smiler om kapp med sola. Museet har nettopp fått bevilget 500 000 kroner fra Stiftelsen UNI, og over sommeren settes arbeidet i gang igjen.

Et stillas – og et løfte

Muren som jernbaneanlegget står på, ble bygd som forstøtningsmur mot parkeringsplassen på 1980-tallet – lenge før toget, perrongen og vognene kom på plass. Etter hvert ble belastningen for stor. Muren begynte å gi etter, med steiner som buler ut og sig i konstruksjonene over. Utbedring ble startet, og en tredel av muren ble satt i stand. Så viste det seg at arbeidet var mer komplisert og kostnadskrevende enn antatt. Arbeidet stoppet opp.

Derfor står stillaset der fortsatt. Og derfor er jernbanen stengt.

Nå tas prosjektet opp igjen. Det skal etableres nytt fundament under perrongen før muren bygges opp på nytt.

– Prosjektet vil koste tre millioner kroner, sier Mathisen. – Vi hadde fått 500 000 fra Stiftelsen UNI til utbedringen. Da prosjektet måtte utvides, søkte vi på nytt og til sammen har vi fått 1 million kroner. Han sender en stor takk til UNI. Resten dekker museet over driftsbudsjettet.

Arbeidet haster, ikke minst fordi byjubileet nærmer seg. Byavdelingen på Maihaugen er en viktig arena når Lillehammer fyller 200 år neste år.

Og jernbanen hører naturlig hjemme her.

En by i to utgaver

Mens mange byer lokker med en sjarmerende gamleby, har Lillehammer to utgaver: I sentrum ligger Storgata, med vernet trehusbebyggelse og et levende byliv, og på Maihaugen kan du gå inn i en annen versjon – en stemningsfull vandring tilbake i tid.

BLIR FEST: Kjell Marius Mathisen beklager at toget ikke er tilgjengelig i sommer. Men neste år blir det folkeliv på Maihaugen stasjon og i Storgata. Det blir festuke på museet også, når Lillehammer feirer 200 år.

– Vi har kalt vår versjon av Storgata «Lillehammer 1827–1927», sier Mathisen. – Det er perioden rundt 1927 som danner bakteppet for det vi viser her.

Byavdelingen springer ut av Anders Sandvigs visjon om å bevare mer enn bare hus. Også håndverk, verksteder og miljøer skulle tas vare på. Allerede i 1970 startet arbeidet med å gjenreise bygninger fra Lillehammer sentrum – hus som ble revet på 1960-tallet, før byen fikk en egen verneplan.

– Da jeg begynte her i 1998, hadde vi en hel stabel med byhus lagret, forteller Mathisen. – Det var en merkedag

da vi åpnet Gaukstadsmlia i fjor. Det var det siste huset fra den stabelen.

Et område som venter på liv

Jernbanen er en viktig del av byens historie. Da den kom til Lillehammer i 1894, endret den byen i stor grad. Den gamle stasjonen lå nede ved dampskipsbrygga, men med jernbanen flyttet tyngdepunktet seg oppover.

– Byens borgere vendte bokstavelig talt ryggen til Mjøsa, sier Mathisen.

På Maihaugen har jernbanen blitt en fin visuell avslutning på byavde-

STILLE:

Lokomotivet er koblet fra vognene, og gresset gror i sporet. Det kan nesten se ut som om jernbanen er lagt ned. Slik er det ikke – neste sommer er toget tilbake på perrongen og åpen for publikum.

lingen, ned mot parkeringsplassen. Men nå ser området litt forlatt ut, kanskje ikke helt ferdig. Toget er stengt, kiosken er tom, og stasjonsbygningen sier ikke akkurat velkommen.

– Området henger ikke helt sammen nå, men det skal ikke så mye til før det blir en arena for liv. Her er det muligheter, sier Mathisen.

Han peker på perrongoverbygget – en kuriositet i seg selv, og trolig en av Norges eldste limtrekonstruksjoner. Det sto opprinnelig i Oslo, ble senere flyttet til Lillestrøm, og havnet til slutt på Maihaugen som vern over toget. Nå skal det altså få nytt fundament.

Sommerfest i Storgata

Planene fram mot jubileet er klare: Toget skal tilbake på plass. Postvogna og passasjervogna skal åpnes for publikum, og lokomotivet skal igjen stå under overbygget. Også stasjonsbygningen – opprinnelig et pakkehus fra Brøttum – skal tas mer aktivt i bruk.

– Folk kan allerede i dag ta med seg kaffekoppen inn når det regner, sier Mathisen. – Men det ser jo ikke særlig åpent ut. Den gamle Narvesen-kiosken er fullt brukbar. Vi håper å få den i drift igjen til jubileet.

Når alt er på plass, skal området henge bedre sammen: stasjonsbygning, kiosk og tog som en helhetlig opplevelse. Det er bare å glede seg til neste sommer.

– Da er også Smedstua i håndverkskvartalet ferdig, og vi vil åpne byavdelingen som ferdigstilt, avrunder museumssjefen.

Vi ser for oss til en hyggelig jubileumsuke i august neste år, der museet feirer Lillehammer 200 år med ekstra liv i Storgata anno 1927. Med aktiviteter i husene, liv i gatene, på torget og jernbanen – og kanskje et korps eller to? Nesten som på julemarkedet – bare midt på sommeren.

POTENSIALE:

Kveldssola skinner på stasjonsområdet og det ser forlatt ut, og kanskje ikke helt ferdig. Kjell Marius Mathisen ser muligheter og at det ikke skal så mye til før området henger fint sammen og blir mer velkomment.

Gildebordet fra Marstein i Lom

En gulvplanke på det middelalderske langloftet på Marstein i Lom viste seg å være et såkalt ringbord. Det ble oppdaget og fjernet fra sin plass i forbindelse med at loftet ble flyttet i 1941. I 1953 ble bordet solgt til De Sandvigske Samlinger, og oppbevares i dag i Maihaugens depot.

Tekst og foto Jørgen Skaug

Treskjærer Jan Kåre Holen har i år laget en kopi av det gamle gildebordet fra Marstein, som er plassert i andre etasje i Dagsgårdsloftet – en av de eldste bygningene på Maihaugen.

*Motivet på det gamle bordet fra 1300-tallet – et krigeransikt med spiss hjelm.
Foto Asmund Hanslien-GD*

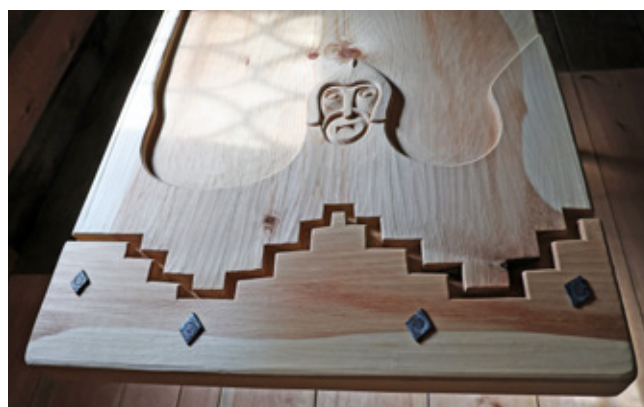
Treskurden viste et krigeransikt med spiss hjelm. Sigurd Grieg, daværende direktør ved De Sandvigske Samlinger, mente den utvilsomt var opprinnelig og brukte det til å datere bordet til omkring 1300.

Historisk sett var gildebordet knyttet til **gilder** – som var høytidelige sammenkomster i middelalderen. Marsteinbordet er ett ca. syv bevarte gildebord i landet fra middelalderen.

Foreløpig står langbordet fra Marstein i magasinet på Maihaugen. Til høsten blir det å se i utstillingen. «Impulser».

Treskjærer Jan Kåre Holen har i år laget en kopi av det gamle gildebordet fra Marstein, som er plassert i andre etasje i Dagsgårdsloftet fra 1268 – en av de eldste bygningene på Maihaugen. Her vil vi kunne ha bespisning på middelaldervis på loftet.

Understellet til bordet er sirlig utskåret av Holen, der han bruker elementer og ornament fra stavkirketiden som en finner igjen i folkekunsten fra tidlig middelalder. Understellet er foreløpig ikke helt ferdig, men vi fikk sett på noe av treskjærerarbeidet i Maihaugens

Understellet til bordet er sirlig utskåret av Holen, der han bruker elementer og ornament fra stavkirketiden

snekkerverksted, som ett hvert vil pryde gildebordet på Dagsgårdsloftet. Bordet består av én furuplanke, 4,5 meter lang og 76 cm bred.

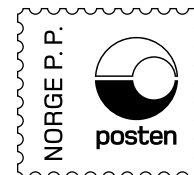
«Pjokkens oppdagelsesreise» – en forestilling uten ord

Tekst og foto Jørgen Skaug

I sommer ble dette mimeteateret oppført i byavdelingen to ganger daglig, en forestilling for hele familien – også internasjonale gjester kunne få med seg humoren til de to dyktige utøverne Alma Strandheim og Elias Holmen. Latteren satt løst, særlig hos de yngre tilskuerne.

Pjokken oppdager en sykkel. Noe slikt har han aldri sett før. Pjokken utforsket denne dingsen med hjul, bjelle, lys og pedaler. Hva er opp og hva er ned? Kan man spille på den? Kan den trille? Pjokken høstet mange erfaringer i løpet av den 15 minutter lange forestillingen.

Høst på Maihaugen

Hytte- og setersøndag – søndag 20. september

Høstferieprogram – uke 40 og 41

Flotte innendørs utstillinger

Norges Olympiske Museum

Foto: Veslemøy Furuseih/Maihaugen.